

SZÖLLŐSI FERENC

Irigykedése története

Egyetlen alkalommal irigyeltem Ráday Mihályt kapcsolatunk évtizedei alatt. 1982–83 fordulóján, mégpedig azért, hogy míg nekem az Esti Hírlap munkatársaként naponta be kell mennem a hírgyűjtő területemet jelentő Fővárosi Tanács épületébe, neki tévéjátékok operatőreként nincs ilyen kötelezettsége. Szerettem egyébként ezt a munkát, kiváló kapcsolatrendszer építettem ki. Éppen ezért a kezembe is adta valaki azt a tanácselnök-helyettesi körlevelet, amely figyelmezteti a munkatársakat, hogy Rádaynak és Szöllősinek kellő óvatossággal szolgáltassanak információt, de ne zárkózzanak el. Potenciális ellenségként kezelt minket egy-két vezető, csupán azért, mert a kibontakozó városvédő mozgalmat a saját tevékenységük kritikájának tekintették, s rossz szándékú politikai akciónak állították be egyesületszervező buzgólkodásunkat. Nem tudtam úgy a szemébe nézni egy házbeli interjúalanyomnak, hogy ne próbáljam kitalálni, most ő minden szavamban ennek megerősítését keresi-e vagy sem. A karácsonyra kapott új kalapomat felpróbálta egy városházi főigazgató-helyettes, s ahogy nézte magát a titkársági tükörben, élcelődve kérdezte: „ilyen az ellenzéki kalap?” Ha kávéit ittam, hónapokig rosszul lettem a folyamatos stressz hatására.

Az Esti Hírlap városvédő fórumának első megjelenése

A főnökeink egyébként mellettünk álltak. Tőlem főszerkesztőnk, *Kelen Béla* kért egy feljegyzést, és közölte, hogy csak dolgozzam nyugodtan, ő figyelemmel kíséri az ügy alakulását. A döntő fordulatot Mihály levele jelentette, amelyet *Aczél Györgynek*, az MSZMP kulturális területet felügyelő titkárának írt. Ebben a lokalpatriotizmus országos szintű erősödésének jegyeit sorolva megemlítette, hogy Budapesten a helyi népfront és a tanácsvezetők elzárkóznak az együttműködéstől, ellenségnek állítva be a városvédőket, s megjegyezte: most ugyanazt a cselekedetet vetik a szemére, amelyért ő már díjat is kapott. („Hát szükségem van nekem erre? Már most is három utca van elnevezve rólam Budapesten – mondta nekem ekkoriban egyszer, és sorolta: a Ráday utca, a Mester utca és a Szép utca!”)

A levelet *Aczél György* átadta *Korom Mihálynak*, az adminisztratív ügye-

kért felelős titkártársnak, aki az építésügyi tárca, a fővárosi pártbizottság és a tanács első embereit magához hívta tisztázta a helyzetet. Február elején egy este hívott telefonon a mi Mihályunk: Megalakulhat a budapesti egyesület. Ekkor felvettem a kabátomat és sétáltam egy órát, nem örömet, hanem keserűséget érezve: mi a fenének ezért fél évig küszködni? (A *Korom Mihálynál* tartott beszélgetésről a minisztert helyettesítő *Szabó János* államtitkár később elmondta nekem, hogy a „ki ellen akarják védeni a várost?” kérdést feltevő *Szépvolgyi Zoltán* tanácselnökkel volt vitája a mozgalom megítélésében. *Maróthy László* fővárosi első titkár kezdetben ugyan szintén ellenérvekkel indított, de hamar átlátta, másként fest a dolog, mint ahogy elé tárták, s kifejezte sajnálatát, hogy téves információk alapján formált véleményt. Így alakult ki végül olyan kompromisszumos álláspont, hogy megalakulhat

az egyesület, de ne szerepeljen a nevében a „városvédő” szó, valamint tanácsi ember legyen az elnöke. Az egyesület neve Városszépítő lett, elnöke pedig – az elsőként kijelölt, a hercehurcát ellenünk elindító *Kelemen Lajos* általános tanácselnök-helyettest nem elfogadva – *Stadinger István*, aki kiválóan vitte a szervezetet. Előttem az alapító elnökség és vezetőség névsora, amelybe a létszám felét a tanács, felét a mozgalom adta. (Csupa értékes

ember, állítom, ma már az ő munkásságukat egytől egyig ismerőknek is szinte megoldhatatlan feladat lenne kitalálni, ki melyik fél által került be a testületbe.)

Hogyan alakult volna a városvédő mozgalom, ha Ráday Mihály szellemi energiáját nem a való világ, hanem annak képi megjelenítésének újszerű lehetőségei – ezek jöttek gyors egymásutánban a rohamos technikai fejlődés révén –, s alkalmazásuk határainak kutatása köti le? Akár meg is riadhatott volna az Unokáink sem fogják látni által kiváltott, hirtelen támadt népszerűség gyakran nyomasztó kötelezettségeitől vagy az okvetetlenkedő kívüllállók miatt tekintélyüket féltő hivatalnokok kellemetlenkedéseitől. Helyette elérte, hogy az egykori tőzsdepalotában működő televízióban kapjon a műsora egy lépcsőházból leválasztott kis szobát, hozzá egy adminisztrátort, aki a szervezést, a levelezést, a dokumentálást végzi. Így állíttatható össze listát is a hiányszakmák művelőiről (aki kíváncsi az egykori „ki mit tud”-ra, a bűvártól a spiáterművek javítójáig olvashat neveket, címeket az 1988-as Városvédőbeszéd végén).

A műsorával kifejtett rendkívül intenzív társadalmi hatását talán híven érzékelteti egy tudósításom 1982 szeptemberéből. Ábrahám Kálmán építésügyi és városfejlesztési miniszter adta át első alkalommal az Unokáink sem fogják látni című tévéműsor kezdeményezésére három intézmény; az építési tárca, a Fővárosi Tanács és a Magyar Televízió által alapított Podmaniczky-díjakat: emlékéremet az egyéneknek, falra tehető domborművet a közösségeknek. (Díjazottak: Dalmy Tibor, Wild László, a műegyetemi építészhallgatók csapata, az Üveges és Építőipari Szövetkezet, az V., Váci utca 25., a VI., Szinyei Merse utca 11. és a XIII. kerületi Rajk László utca 25. lakóközösségei, valamint Wlassics Zoltán és társai (ez utóbbiak között a Tokodi Üveggyár, a Kelenföldi Hőerőmű és a Fémmunkás Vállalat egy-egy szocialista brigádja.) Ezt az aktust követte az alábbi házi összejövetel.

„Csinnadratta nélkül, csöndes ünnepséget tartottak tegnap délután a Budapesti Hőerőmű Vállalatnál. Az Elektromos szocialista brigádot köszöntötték.

Az ominózus „ellenzéki” kalapban a Budapesti Városvédő Egyesület faültetési akcióján a szerző, mellette Bánhídi János, Wlassics Zoltán, Pápay Zsolt, Stadinger István.

– Együtt örülünk az elismerésnek – magyarázta a miéretet tömören dr. Pataki Géza igazgató. – Örültünk, hogy elvállalták, s láttuk, micsoda munkát fektetnek szabad idejükben a régi lámpák rendbe hozásába.

Tegyük hozzá: amikor kiderült, hogy a helyszínen nem lehet tökéletesen elvégezni – az oszlopok sok rétegű festékének leszedése nem kis munka –, a brigád segítséget kapott: darus autót a beszállításához, lehetőséget az üzemen belüli munkához. (Cserébe a vállalat vezetői rendszeres tájékoztatást kértek arról, hogyan állnak.) Mit dolgozott az Elektromos? Íme a statisztika: 580 óra volt az oszlopok kiemelése, szállítása, tisztítása; 300 az alkatrészek készítése; 480 az újrafestés, az ajtók címerének aranyozása; 100 a villamos szerelvények javítása, szerelése, még 200–250 óra, egy-két hétvége, és újra világít az Elektromos Művek által halálra ítélt, a városvédők által megmentett Sziklai úti lámpasor. A brigád (csak dicséretet hallani napi munkájukról is) megkapta most a Magyar Villamos Művek Trösztnek a kiemelkedő tevékenységért járó emléklapját, s az indoklás: »megmentette az iparág becsületét«! Kozma Zoltán brigádvezető: »Folytatjuk. Vállaltuk a lámpasor gondozását – és készülünk továbbiak helyreállítására!«

Az ügy eleje: Ráday elmondta a tévében, hogy a budai Vár alatti Sziklai utca öreg lámpáit az Elektromos Művek

nem hajlandó működtetni, mert drága a felújításuk, a kerületi tanács viszont ragaszkodik hozzájuk, nem engedi újak állítását. Az ott lakó Wlassics Zoltán ezt hallva lement a sötét utcára, egy elem-lámpával körbenézte a háza előtti oszlopot, és rögtön felhívta Rádayt, hogy annak a lámpának a javítását vállalja. És jelentkeztek mások is, így került sor az utca összes lámpájának önkéntes helyreállítására. Így vált seregnyi tévénező aktív értékvédővé, a mutatott példaktól kedvet kapva az önkéntes munkához, erőt a fellépéshez veszélyeztetett tárgyainak megóvása érdekében. Amikor 1982 őszén elmentünk együtt a városszépítő egyesületekkel ismerkedni a Kaposváron tartott második országos tanácskozásra, tizennégy szervezet képviselői voltak jelen. A Város- és Faluvédők Szövetségének idén ősszel, amikor a földi létből kilépett Mihály helyére új elnököt kellett választani, majdnem két és félszáz. A nekrológokat olvasva pedig ismétlődik az ilyen mozzanat: „talán 10–11 éves lehettem, de tisztán emlékszem, hogy szüleim szóltak nekem, figyeljek már oda egy picit a tévére, mert érdekes az adás: egy szakállas, mély hangú – nekem akkor még – bácsi nagyon érdekeseket mond régi műemlékekről, Budapest pusztuló értékeiről.”

Az a bácsi aztán itthon és külföldön számos kitüntetést kapott, de azokat már soha nem irigyeltem tőle.